

Otázka: Starověké Řecko

Předmět: Dějepis

Přidal(a): Joey

Rozkládalo se **v jižní části Balkánského poloostrova, ostrově Peloponésém a ostrovech v Egejském moři**. Původní obyvatelé se živilí zemědělstvím a pastevectvím. **Od roku 2000 př.n.l.** začaly do Řecka přicházet nové kmeny: **Achájové, Ionové, Ailové a Dórové**.

MINOJSKÁ KULTURA

Vznikla na největším řeckém **ostrově Kréta** přibližně **kolem roku 2700 př.n.l.** Nazývána podle bájného **krále Mínoa**. Minojci využívali **lineární písmo**. Největší **krétské paláce** jsou **Knossos, Faistos, Mallia a Zakro**. Zánik zapříčinil **vpád Achájů** z Řecka a dokonal **výbuch sopky na ostrově Théře** kolem roku **1450 př.n.l.**

MYKÉNSKÁ KULTURA

Ve 14. a 13. století zažívá největší rozmach obyvatelstvo **mykénské kultury**, pro kterou byla typická opevněná **palácová střediska (Mykény, Athény, Pylos)**. Obchodovali s Egyptem a Mezopotámií. **Ve 12. století** došlo k zániku této kultury zřejmě kvůli vnitřním rozbrojům a **vpádu Dóřů** (tzv. **mořských národů**), po pádu mykénské kultury nastává období úpadku (temná staletí řeckých dějin).

Trojská válka probíhala **ve 12. století, mykénská doba**. Podle pověsti vypukla proto, že

Paris, syn **trojského krále Priama**, unesl s pomocí bohyně Afrodity **spartskému králi Menelaovi** manželku **Helenu**. **Menelaos** posléze se svým bratrem **Agamemnonem** vyhlásil **Troji** válku. Básník **Homér** na toto téma napsal **eposy Ilias** a **Odyssea**. Nejspíše šlo pouze o válku obchodní, **Troja** byla skutečně zničena, její torzo objevil **německý badatel Heinrich Schliemann**.

1. TEMNÉ OBDOBÍ (DOBA HOMÉRSKÁ)

Pojednává o éře řecké historie trvajícím **od** předpokládaného **příchodu Dóřů a pádu mykénské civilizace do vzestupu prvních řeckých městských států (polis) v 9. století**. Je to doba zmatků a stěhování, dochází ke kulturnímu úpadku a poklesu počtu obyvatel.

Vznikla tzv. **homérská společnost**, ve které se objevily **větší rody (frátrie)**, v jejichž čele stál **stařešina**. Tyto rody se sdružovaly v **kmeny (fýly)**, v jejichž čele stál **vojenský náčelník**. Neexistovaly prozatím žádné státní útvary. Největší moc měli **vládci jednotlivých kmenů (basileové)**, nejpočetnější vrstvou byli rolníci, nejnižší vrstvou byli bezzemci a byla zde i malá vrstva otroků.

Způsobem obživy bylo zemědělské hospodářství a řemeslnictví. Mořeplavba byla pak důležitá pro vznik nových osad na pobřeží Malé Asie a ostrovech v Egejském moři. Stěhování do těchto osad kvůli hledání nové úrodné půdy se nazývá **1. řecká kolonizace**.

2. ARCHAICKÉ OBDOBÍ

Postupně dochází ke zvyšování počtu otroků, zdokonaluje se zemědělství, dochází k pokroku v zemědělství, v řemeslnictví a rozvíjí se obchod. Dále dochází ke sjednocování malých řeckých obcí v **městské státy**, tzv. **polis**. Společnost se dělila na **tři skupiny**: příslušníci městských států (plnoprávní), cizinci a otroci.

Probíhá druhá fáze řecké kolonizace, tzv. **Velká řecká kolonizace (8.-6. století)**, a to z důvodu přelidnění, snahy získat novou půdu a nová odbytíště zboží a další zdroj dovozu otroků, dále také z politických a náboženských důvodů. Nezávislé osady na Řecku se zakládaly **na pobřeží Černého moře (Byzantion) a ve Středomoří - Francie, Itálie, Sicílie a severní Afrika**.

Novou formou bohatství se staly peníze. K vládě v některých městských státech se dostávají samovládci, tzv. **tyrani**. Rané řecké tyranidy se objevují v **Korintu**, **Milétu** nebo **Athénách**. Mezi nejznámější tyrany patřil **Peisistratos** a jeho synové, ti vládli v Athénách, nebo **Polykratés** z ostrova Samos. Politické problémy se řešily v radě či ve shromážděních, což vedlo ke vzniku politiky.

Nejvýznamnějšími polis se staly **Athény** a **Sparta**.

Athény

Athény se nacházely na poloostrově **Atika**, na kterém se kvůli málo úrodné půdě začalo rozvíjet řemeslnictví, také se rozvíjel obchod. **Od 8. století** zde vládla **rodová aristokracie**, z níž byli každý rok voleni nejvyšší úředníci (**Archónti**) a tvořili aristokratickou radu (**areopag**), která dohlížela na zachovávání zákonů.

Roku 621 Drakón sepsal správní normy, které za většinu zločinů udělovaly trest smrti. Nejvyšší Archónt **Solón** navázal na Drakónovy zákony, zrušil otroctví, rozdělil Athéňany do čtyř tříd podle majetku a také položil základy **demokracie**.

V 6. století zvítězil **Peisistratos** nad aristokraty, jejich půdu rozdělil bezzemkům, podporoval řemeslo a Athény vzkvétaly (výstavba kulturního centra **Akropole**).

Kleisthénés pak provedl správní reformu, zavedl nové územní dělení na **démy** (obce), uspořádané do deseti **fýl** (kmenů). Na základě fýl pak vznikly **Rady**, dále vznikl **ostrakismus** – tzv. **střepinové hlasování** o vypovězení občana z Athén, to mělo zabránit znovunastolení **tyranidy**.

Vrcholem **otrokářské demokracie** v Athénách bylo **období za Perikla**, ten svolával lidové shromáždění mužů starších 20 let, které rozhodovalo o státních otázkách. **Roku 429** v Athénách řádila **morová epidemie**, které podlehla až třetina lidí.

Sparta

Sparta ležela na **jihu Peloponésu**, jinak byla také nazývána **Lakedaimon**. Převažovalo

zemědělství.

Obyvatelé se dělili do tří skupin: **heilóti** (otroci) byli nesvobodní a bezprávní, **perioikové** byli sice svobodní, ale bezprávní a **Spartané (Dórové)** byli privilegovaná a plnoprávná vrstva, nepracovali, žili vojenským způsobem života.

Ve Spartě byla formou vlády **oligarchie** (vláda mocné skupiny aristokratů), plnoprávní Spartané tvořili lidové shromáždění (**apella**).

3. KLASICKÉ OBDOBÍ

Bylo ovlivněno obrannými válkami řeckých polis proti Peršanům, Peloponéskou válkou, vrcholem otrokářské demokracie, řeckou vzdělaností a kulturou.

Řecko-perské války (492-449)

Vypukly kvůli snaze **Persie** ovládnout Řecko, začaly po neúspěšném povstání Řeků v Malé Asii proti perské nadvládě a pomoci pevninských Řeků tomuto povstání. **Roku 492** vojsko a loďstvo vedené perským králem **Dárejem I.** do Řecka neproniklo, protože bylo zničeno bouří.

O dva roky později vypukla **1. řecko-perská válka**. Nejznámější je **bitva u Maratonu**, kde byli Peršané poraženi. Po této bitvě byl v Athénách spor, zda budovat silné loďstvo nebo pozemské vojsko, nakonec bylo **vytvořeno loďstvo a přístav Pireus**.

2. řecko-perská válka vypukla **v roce 480**, kdy Peršany vedl král **Xerxes I.** a Řeky král **Leonidas**. Nejvýznamnější byla **bitva u Thermopyl**, kdy Peršané vyhráli a ničili Atiku, dále **námořní bitva u Salamíny**, kterou vyhráli Řekové díky lépe ovládaným lodím. Dále vyhráli Řekové v **bitvě u Platají**. Teprve **roku 449** byl uzavřen **Kalliův mír**, který ukončil **řecko-perské války**.

Peloponéská válka (431-404)

Vznikla z důvodu mocenského boje **mezi Athénami a Spartou**. Roku **421** byl uzavřen **Niklův mír** se Spartou a ten znamenal **konec 1. etapy války**. Rozhodující bitva této války se konala **roku 405 u Kozích říček**, Athény byly poraženy, musely kapitulovat a přijmout těžké mírové podmínky, ztratily loďstvo, bylo strženo opevnění Athén a demokracie byla nahrazena oligarchií.

4. DOBA HELÉNISTICKÁ

Díky vnitřním řeckým rozporům se k nadvládě nad polis dostala **Makedonie**. Její lid byl ale zaostalejší než Řecký. **Filip II. Makedonský** reorganizoval svou armádu podle způsobu Řeků, jádrem se staly **falangy**, což byly oddíly těžko oděných pěšáků. **Filip** s armádou pronikl do Řecka a postupně ovládl města poté, co zvítězil **v bitvě u Chaironeie roku 338**. Vznikl **korintský spolek** tvořený polis v čele s **Makedonií**. Ta chtěla znovuoobnovení bojů s Peršany, avšak Filip byl zavražděn a jeho záměr uskutečnil až jeho syn **Alexandr Veliký (vláda 336-323)**.

Alexandr vedl vítězné bitvy s Peršany **u Issu** a **u Gaugamel**. Díky dalším tažením do **Malé Asie, Mezopotámie, Egypta** a **Indie** vytvořil **největší světovou říši**, kde zakládal města, která po sobě nazýval **Alexandriemi**. Toto tažení zapříčinilo nové období dějin, tzv. **helénismus**, to znamená expanzi řecké kultury a její obohacení o východní vlivy.

Po Alexandrově náhlé smrti se říše rozdělila na menší části, **přední Asii, Sýrii** a **Mezopotámii** ovládli **Seleukovci, Egypt a Kypr Ptolemaiovci, Makedonii, Řecko** a **Rhodos Antigonovci**. **V roce 146 př. n. l.** se Řecko stává součástí **římského impéria**.

ŘECKÁ KULTURA A VĚDA

- **Filosofie** – Thales, Pythagoras, Sokrates, Platon, Aristoteles
- **Geometrie** – Thales, Euklides
- **Historie** – Hérodotos, Thukydidés
- **Básnictví** – Homér, básnířka Sapphó
- **Divadlo** – Aischylos, Sofokles, Euripides
- **Sochařství** – Feidiás: socha Dia v Olympii, Myrón: Diskobolos

Architektura – čtyři z pěti starověkých divů světa byly v Řecku, pátý pak v helénistické Alexandrii: **Artemidin chrám v Efesu, mauzoleum v Halikarnassu, socha Dia v Olympii, Rhodský kolos, maják na ostrově Faru**. Nejslavnějším dodnes dochovaným chrámem je **Parthenón v Athénách**. Základním stavebním prvkem řecké architektury byl **sloup**.

Řekové uctívali více bohů (**polyteismus**), kteří měli lidský charakter, ale byli nesmrtelní a sídlili na Olympu. **Roku 776** se konaly první olympijské hry, jejichž krédem byla **kalokagathie**, tj. **jednota duše a těla**.